

Philipps, Carolin: **Neizrekljivo**.

Prev. Tamara Bosnič. Dob pri Domžalah: Miš, 2015. (Zorenja), 140 str.

| M | 3. stopnja | [ODLIČNO], spremna beseda, za pogovore o knjigah

| družina, krvskrunstvo, nasilje, očetje, pedofilija, risanje, samopodoba, sinovi, strip, trpljenje, zlorabe

Štirinajstletni Kristjan doživlja skrajno travmatično – neizrekljivo! – izkušnjo, spolno zlorabo v najožjem krogu družine. Dejanja se ponavljajo, kadar je mama odsotna zaradi bolezni svojega očeta. Mama je češkega rodu in poročena z nemškim moškim, ki ji je s poroko pomagal, ko je pribežala iz domovine. Zaradi njegove »dobrote« (ne)zavedno pristaja na »črne luknje« v družinskih odnosih, ki pa jih ji sin tudi prikriva. Kristjan je v šoli nemiren, pogosto mu je slabo, moči posteljo, učitelji in vrstniki – z njimi pa tudi bralci – precej časa ne vemo, kaj je vzrok temu. Počasi besedilo tenkočutno, toda hkrati neizprosno, razkriva grozljivo resnico, ki jo deček upodablja s stripom, riše namreč črnega viteza, ki ga obiskuje ponoči. Zgodba je vsekakor primerna za načelno (preventivno) seznanjanje mladih z dokaj tabuizirano temo; strokovna spremna beseda bo v pomoč pri usmerjanju pogovora. Ustvarjanje (stripa!) se izkaže kot izpoved najgloblje stiske in klic na pomoč.

Spodbude za branje:

- **Mlade bralce v 3. triletju OŠ in v srednji šoli** motiviram za branje te zgodbe z namenom, da se seznanijo s temami, ki so tako v družinah kot v javnosti še vedno dokaj tabuizirane (krvoskrunstvo, pedofilija, nasilje idr.), vse bolj pa so prisotne v mladinski književnosti. Zelo se bom potrudila, da bodo zgodbo prebrali tudi fantje! Na nek način gre za preventivno branje, morda tudi za branje, ki bi lahko bilo v pomoč, kaj pa vem, kaj vse se dogaja »mojim« mladim. Posebej jim poudarim, da je pisateljica delno napisala zgodbo po resničnem primeru.
- Po branju se bomo veliko pogovarjali, pomagali si bomo s strokovno besedo v knjigi, po potrebi pa tudi s članki na internetu idr.
- Pogovor bo potekal predvsem tako, kot bodo želeli / potrebovali mladi bralci: Zakaj Kristjan prikriva mami, da ga oče spolno zlorablja? (Ne želi prizadeti mame, boji se očeta.) Se fant sploh zaveda, kaj se mu v resnici dogaja? (Najbrž ne povsem, saj se mu to dogaja vse od malega, in dogaja se mu z očetom, ki ga ima vendar rad!) Kaj bi po njihovem »moral« narediti Kristjan? Stisko izraža z risanjem stripa. (Ustvarjalnost se vedno znova izkaže kot premagovanje različnih bolečin.) Zakaj mama pristaja na prikritost odnosov v družini? Kje je meja med nežnostjo med očetom in sinom ter spolno zlorabo? Je otrok v takšnih primerih kaj »kriv«?
- Komu bi zgodbo priporočili v branje? (Vrstnikom, staršem, drugim vzgojiteljem ...?)

Nadaljnje spodbude za branje:

- Bralcem pokažem poučno knjigo, ki je sicer namenjena mlajšim otrokom. Prosim jih, da jo pregledajo in povedo svoje mnenje: ali otroke dobro pouči, kako se varovati pred spolnimi zlorabami.

Zubrzycka, Elzbieta: **Nekomu povej!**

Prev. Lidija Cerk Dečman. Ilustr. Agnieszka Zelewska. Ljubljana: Koleda, 2007, 48 str.

| 3 | 1. stopnja | tipografija različna

| etika, lepo vedenje, pedofilija, vzgoja

Priročnik se loteva "težkih tem", o katerih redko spregovorimo. Na otrokom primeren način se namreč loteva vprašanja različnih vidikov spoštovanja: do narave, drugih ljudi, sebe, predvsem pa do svojega lastnega telesa, ob čemer avtorica izpostavi temo, kako otroke naučiti varovati sebe in svoje telo ob spolnem nadlegovanju. S kratkimi predstavitvami neustreznih situacij poskušata avtorici z besedo in sliko poudariti otrokove pravice v zvezi z lastnim telesom. Knjiga je namenjena pogovoru, ki naj bi otrokom pomagal ohranjati občutek lastne vrednosti, prepoznavati neustrezno ravnanje odraslih in vrstnikov in jih vzpodbujati, da bi z zaupno odraslo osebo lažje spregovorili o krivicah, nevarnostih ali zlorabah, tako svojih kot tujih. Avtorica je knjigo razdelila na štiri tematske sklope, ki so pregledni, kratki in razumljivi tudi predšolskim otrokom, staršem pa bodo gotovo v pomoč dobro zamišljeni predlogi za pogovor z otroki. (IM)

- Med bralce razdelim še štiri mladinske romane, ki obravnavajo spolno zlorabo. Dogovorimo se, katero bo kdo prebral in na naslednjem srečanju na kratko poročal (lahko tudi v dvojicah).

Burgess, Melvin: **Nicholas Dane.**

Prev. Jure Potokar. Ljubljana: Cankarjeva založba, 2010. (Najst), 399 str.

| M | 4. stopnja | [ODLIČNO], za pogovore o knjigah

| družina, fantje, maščevanje, mladostniki, nasilje, odraščanje, pedofilija, posilstvo, prestopniki, prevzgojni domovi, sirote, učitelji, ustrahovanje, zlorabe

Burgessov zadnji roman je postavljen v Anglijo osemdesetih let tega stoletja. V središču je zgodba štirinajstletnega Nicka, ki ga po mamini smrti socialne službe »z najboljšimi nameni« pošljejo v deški dom, kjer je edina alternativa vsakodnevnemu nasilju, ki ga mora deček prenašati tako s strani vzgojiteljev kot »sojetnikov«, okrilje ravnateljevega namestnika, ki se začne s številnimi ugodnostmi in konča s spolnim nasiljem. Burgess celotno dogajanje trdno umesti v natančno predstavljene mehanizme družbenega okolja, ki, vsaj pred Nickovim odhodom v dom, ni tako zelo drugačno od vsakdana sodobnih mladostnikov. Natančen psihološki oris poglavitnih likov je celovit temelj fabulativnih mehanizmov in premikov. Prikaz zlorab in nasilja je vpet v večplastno zgodbo, ki ne omogoča sentimentalnega pogleda, temveč brutalno objektivno videnje kroga nasilja, v okviru katerega sadistično izživljanje in brezizhoden položaj najstnikov brez prihodnosti privedeta do oblikovanja novih mučiteljev, ki naraščajoče sovraštvo do samih sebe prekrijejo z nasiljem nad šibkejšimi. Rock'n roll modernizacija Oliverja Twista, če parafraziramo ocene, podane na slovenskih spletnih portalih. (TB)

Carranza, Maite: **Zastrupljene besede.**

Prev. Veronika Rot. Dob pri Domžalah: Miš, 2014. (Zorenja +), 219 str.

| M | 4. stopnja | [ODLIČNO], o avtorjih, za pogovore o knjigah

| detektivi, družina, hčere, krvoskrunstvo, matere, očetje, pedofilija, prijateljstvo, ugrabitve, zlorabe

Čeprav je spolno nasilje nad otroki in mladostniki v zadnjem času precej pogosta tema v mladinski književnosti, se vendarle zdi, da ni nikoli dovolj prenetena in osvetljena. Večkrat nagradjeni roman španske pisateljice se tej temi približuje počasi in temeljito, s skrbnim odstiranjem, ki plast za plastjo razkriva brezno trpljenja zlorabljene devetnajstletnice Barbare, povsem izolirane od zunanjega sveta. Fizična ujetost, ki jo njen mučitelj vzdržuje s tem, da jo ima že štiri leta zaprto v kleti, pa se nam ob razvoju zgodbe pokaže predvsem kot grozljivo logičen zaključek njene življenjske poti, ki ves čas nevidno, a neizbežno vodi v to zadnjo, ultimativno fazo; odtujenost in brezbržnost okolice, ki jo dekle občuti že od ranih najstniških let, se stopnjuje do točke, ki povzroči njeno skrivnostno izginotje.

Mešanica problemskega in kriminalnega romana omogoča prek prvoosebni pripovedi štirih likov množičnost perspektiv, ki bralca spretno usmerjajo v končno razkritje. Izmenjujoče se perspektive ponujajo iztočnico za pravo psihološko kriminalko, ki z lažnimi sledmi in v napetem boju s časom do zadnjega vzdržujejo storilca neimenovanega. Sprva šokanten in neverjeten, pa vendarle pričakovan razplet, ki razgali neštete obraze nasilja, postavi družbi zrcalo in opomin: družina, sorodniki, učitelji, prijatelji in kriminalisti niso kos sadističnemu manipulativnemu umu, otrok mu je še toliko manj. Barbarina zgodba ne skriva umazanih podrobnosti, ne prizanaša in ne tolaži. Opozarja, da je lahko zloraba vseprisotna, na prvi, drugi in tretji pogled nevidna in dolgotrajna. Lahko pronica na površje ali pa za vedno ponikne. (KP)

Hanika, Beate Teresa: **Krik Rdeče kapice.**

Prev. Tina Štrancar. Spremna beseda Eva Hrovat Kuhar.

Dob pri Domžalah : Miš, 2016. (Zbirka Z(o)renja), 210 str.

| M | 4. stopnja | za pogovore o knjigah

dekleta – dedki - krvoskrunstvo - spolna zloraba - V mladinskem leposlovju družina / pogum / pomoč / prijateljstvo / stari starši / vnuki

<https://www.bralnaznacka.si/sl/priporocene-knjige/krik-rdece-kapice>

Lötter, Elbie: **To sem jaz, Anna.**

Prev. Jasna Dovjak. Spr. beseda Bogdan Žorž. Ljubljana: Grad, 2008, 191 str.

| M | 4. stopnja

| posilstvo, spolnost, zlorabe

Roman ubeseduje težko temo, problem spolne zlorabe v družini. Gre za avtobiografsko pripoved žrtve, zlorabljenega otroka, Anne, pri čemer je avtorici uspelo literarno prepričljivo ubesediti problem, ki je kompozicijsko zasnovan kot prvoosebna pripoved že odraslega dekleta, ki ne more preboleti svoje boleče preteklosti - zaradi incesta uničenega otroštva in odraščanja. Roman se odlikuje s psihološko poglobljenostjo v čustvovanje, razmišljanja in dejanja glavne junakinje, ki se vrača domov, in katere cilj je maščevanje očimu za trpljenje, ki ga je povzročil njej in njeni umrli polsestri. Anna se retrospektivno zazira nazaj v svojo preteklost, otroštvo in družino, pri čemer uspe avtorici prepričljivo prikazati mehanizme delovanja poškodovane družine, kjer je očim storilec, mati pa molči, in s tem omogoča sprevrženo početje, zaradi katerega je otrok nemočna žrtev, ki sicer kliče na pomoč, a ni slišana. Roman je namenjen slehernemu razmišljujočemu najstniku, staršem in pedagogom. Pomembna dopolnitev sta tudi dve spremni besedi: prva O zlorabi otrok, avtorice Sharon Lewis, in druga, Slovenskemu prevodu na pot, izpod peresa priznanega slovenskega psihoterapevta dr. Bogdana Žorža. Obe omogočata še dodatno razumevanje tega kompleksnega problema z željo, da bi bilo takšnih Ann čim manj. (DLV)

(Seznam je pripravljen s pomočjo Priročnikov za branje kakovostnih mladinskih knjig, ki jih pripravlja Pionirska – center za mladinsko književnost in knjižničarstvo pri Mestni knjižnici Ljubljana: <http://www.mklj.si/prirocnik/item/451>)